

Назад сваког мјесеца  
издаје се по цени:

Својом за Црну Гору, Ау-  
стро-Угарску, Босну и Хер-  
цеговину:

година . . . . . 4 фр.  
за пет година . . . . . 20 "  
на четри године . . . . . 16 "  
за Србију и све друге земље  
година . . . . . 15 франка  
за пет година . . . . . 80 "  
за три мјесеца 4 "

# З Е Т А

ЛИСТ ЗА

## КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ФИЛИП Ј. КОВАЧЕВИЋ.

Претплата из Црно Ге-  
ре и сва писма шаљу се  
самог уреднику.

Претплата из Србије у-  
пућује се Великиру Вао-  
жићу у Београд, а из дру-  
гих крајева под адресом  
Р. Рамадановић Смига,  
(за 3 ету<sup>4</sup>).

Претплата примљује сва  
писма књижевника и пош-  
тарске експедиције. П  
еранирана писма не при-  
мају се.

Број 11.

Ч е т и њ е. 17. Октобра 1885.

Година I

### Л а с т а в и ц и.

(Sully Prudhomme.)

Ти можеш, ласто, сама с' днћл,  
Не певући с', у небуи вно;  
Без поврде се можеш сићи  
У земљи понајдубли низ!

Ти с кољева не пијеш воде,  
Ти бољег имаш избора,  
Под облак те жеље воде,  
Да тамо ипјеш с пвзора!

Ти позашш кад вехну руж  
А врћеш се кад сване јар;  
Највише ти се тиче душе:  
Слобода п домаћн јар!

И моја душа, ласто мпла,  
Остава земни тако низ,  
На слоба ми се тиче душе:  
За летом ти, у небуи вно!



Н А С Т А В И Ц И  
B I B L И О Т Е К А  
CRNE GORE ĐURĐE  
CRNOJEVIĆ

Спојака дуго није небуи,  
Јер гаседо тражи сваки дав;  
И шпоји је, ка' ласто, теби  
Слобода крило, љубав стан!

Превео: Ибраим-ага.

## У о б р а н у Б р а н к а Р а д и ч е в и ћ а.

Одговор дру. Лазу Костићу.

О д Ј. П о п о в и ћ а - Л и п о в ц а.

Још у покојној „Црногорци“ поче изазвати доста  
занимљив чланак, пљ, како га автор зове, студија под  
још занимљивијим насловом „Гете и његова народна свј-  
јест“, у коме је наш признати pjesnik почео говорити о  
славном њемачком писцу Гету.\*)

„Црногорца“ умре, но остави посје себе насљедни-  
цу „Зету“; посто тако умре и зетин Гете остави себи  
као насљедника: „критику на Бранка“. Да ли је тај рад,  
или, како га је г. Костић назвао, расправа имала ту мје-  
ста — не ћу да говорим опширно, али опет држао бих  
за гријех, кад не бих категорично казао, да пије: она би  
само онда имала смисла, кад би г. Лаза повукао паралелу  
међу Бранком и Гетом, и, сравнивајући њихов ли-  
тературни рад, кад би он из тога учинио пзвод, који би  
ипшао у прилог његове студије о „Гету“. Али како било,

он је то учинио, и мени је добро дошао, да могу узети  
од „Гетове народне свјести“ „расправу о Бранку“. Г.  
Костић учинио ми је управ услугу п олакшицу тим ми-  
јешањем јевропских пренака, и дао ми тим у неколико  
право, да се п ја користим упоредном критиком, да се  
постарам и ја, да на научном основу, примљујући за исти  
живот и радове јевропских књижевника, докажем неоспо-  
ниваност павода, којима се служи г. Костић, критикујући  
Бранка.

Да почнем. Ма ко читао помњиво критику о Бран-  
ку, морао би је раздијелити на три дијела. У првом ди-  
јелу Костић доказује најпљедност пијше Бранкове; у  
другом говори о веризму у Бранковим ијесемама и указу-  
је на неке граматичне и формалне погрешке; у трећем  
осујећа Бранка п доказује, да Бранко није јунак, јер ш-  
је погнуо за своју отаџбину, и да пије остао вјеран  
своме обећању:

\*) Али на чудо читалаца у тој студији врло се мало гово-  
рило о самому Гету, највише pjesnik говорио је о себи самом,  
па прашав Вигор Уга, на вијошње узхвати се за Бранка.

«Ој супаице жића мог убаво,  
 «Када збише, о зајби крајаво,  
 «Сред копкача, злате и мазева,  
 «Зају' за гору душманских лешева».

Раздјељив његову расправу на три дијела, ја ћу се постарати, у колико ми силе дозволе, да систематично пропритам његове наводе и да на њих још систематичније одговорим.

Ја нећу да улазим у полемику г. Костића са г. Томашићем, то је вљак-в посао; него ћу отпочети са закључицима г. Костића; а почев тако, ја одмах налазим у расправи сведеље: «Ти заш, да је Брашко умр'о од сипиље, од сужболе, од сипије и т. д. Због чега мени се чини, да је по Бранков спомен срећа, што је умр'о млад». Дале доказује, како је та сипија била насљодна, како му је брат Стеван умр'о од ње, па чак и отац (који је у осталим доживео дубоку старост Лил), за мало што не доказа да му је и мајка била сипијана. Нећу да бравим епичне особине цијеле фамилије Радичевића, јер ме се врло мало тичу, тиче ме се само Бранков живот и Бранкова болест, и то у толико, у колико је она проузроковала на жалост ускорење смрти омладинског pjesника. Исто тако нећу да претресам опис сипије, о којој се распростире г. Костић у форми катне медицинске студије, која би боље додиковала дру. медицине, него ли дру. праву, — то ја остављам коме стручњачку медици, ако налази за нужно одговарати; али не могу да не кажем, да су врло слаби докази, да је Бранко био насљодно сипијан, да је био ни један стручњак не би поверовао, да је тако, читајући његову медицинску историју и закључе; али не гледајући на све то, ја ћу преклонити главу пред дру. праву и признаћу му, да је Бранко био насљодно болестан.

Многи ће ме читалац заштати: шта ће нам то? што се то нас тиче болест Бранкова? — (како је претресати оно, што је Бранко написао.

Истина је, и ја сам истог мишљења са поштованијем читаоцима, да није г. Др. Костић болест Бранкову узео за основу његове критике, доказујући, да у сипијују тјелу, сипијана је и пјеснија; а ако не вјерујете, ја ћу говорити његовијем ријечима, па ћете се увјерити.

Костић пита себе у пис свој полемети (бр 3. стр. 19). «Што се тиче Бранкова сипија и насљодност њена Бранковог pjesништва?»

Ево како лијено одговара: «Како да се не би тплато? ти знаш, како је жина својка узамјеница између умног и телесног рада, особито мјодног и животног састава, то се многи научељци пенитали и доказали, али нико ваљда тако јасно и неистовито као г. Павловић у свом чланку «мозак и срце у пљивљивости», а тај си чланак јамачно читао (обраћа се своме полемисти), јер је изапао не давно у «Приговорци».

Наравно његов уображени полемиста није му на то још ништа одговорио, те ћу ја узети слободу да одговорим г. Костићу мјесто њега.

Јест, г. Костићу, ја сам прочитао чланак г. Павловића, као и ти, али је само разлика у томе, што сам га ја прочитао помљиво, што сам га ја схватио и, како се види, боље разумно, него ти.

Г. Павловић (који је ту своју истину леђу студију написао) помљачи се најучељнијим авторима по томе предмету није не говори тако, напротив он и доказује и доказало је, да изјесне болести, као та уста сипија и др. управ помажу појетском теињу. За то вас савјетујем,

г. Костићу, да поново то прочитате, како се други пут нећете подвргнути критички, која вас вапним оружјем бије.

Дале говорећи о тој несретној болести за потврдити ваше доказе, ви као да хћете учињети неку паралелу међу болестним Бранком и катким болестним свјетским pjesником, па писате: «Па за то би се то исто могло сизапати и у научељани, о чему ја врло сумњам; не сјећах се у овај час никаквог научељака свјетскога гласа, за кога се зна, да је умр'о од сипије» и т. д.

До душе, то ми бјеше тежио читати. У тим редцима не познавах г. Костића, који се сматра данас један од најинтелигентнијих ериеских pjesника — научељака. Он, познавајући свјетске литературе, па да не зна ни једног сипијујог појету! Невјероватно, али на жалост истинито; јер да их је знао, јамачно не би никада узео «сипију» за басис Бранкове критике.

Дакле он не зна ни једнога, а ја бих му могао избројити сипијет, али нећу, но само јеске, као: Немци: Шилера, Хајне, Лесинга, Вернери: Енгелзе: Шекспира (као што г. Костић каже) Гуда; Русе: Каљова, Венедиктинова; Србе: Петра II. а др.

Ја Бранка пита хоћу, нити могу еравити ли с тако великим квантитетом као Шилер; али оиет налазим неку сличност. Шилер је сипијав а и Бранко сипијав. Шилер исто тако, као Бранко, не вјерује у будућност своје теије. Он с усхићењем пришао се за свој рад, но он га је лако и остављао; он је често пута исто као и Бранко губио своју појетску снагу на сред пута, ни по пјесме, он се је час усхићавао својим производима, час их одушћивао, као што ћете ниже видјети. Он се је бојао смрти у својој дивној пјесми «Ресигнацион», исто тако и Бранко се боји умријети, као што се из овога види:

Збогом житку мој прелени санце,  
 Збогом зору, збогом белу даицу,  
 Збогом срце некадашњи рај,  
 Ја сам ваљда другом или крају,  
 Да те тако ја не дубљах жарко,  
 Још бих гледао твоје сунце јарко,  
 Ступ'о грома, сдулао олују,  
 Чудно се твојом славују  
 Твојој реци и твојо авиру.  
 Мог живота вар је на авиру.»

Што ми видимо у ово неколико стихова, написаних четим и јасним језиком, који би могао служити као образац сваком лиреском pjesнику? — Ништа друго, но глас увјетеног телесно болестног двадесетчетворгодишњег младца. Тај парајући срца глас, пролпре читаоцу дубоко у срце; он му јасно говори, да је то вапај умирућег човјека, који је изгубио сваку наду па оздрављење.

У исто вријеме ми видимо у тој пјесми цео живот млада лирика, ми видимо Бранка, који се опрашта свјетом, својим некадашњим рајем; он сам казује, како га је стравно дубио, и како га рано оставља; но он није заборавио у претсмртној борби сјетити се своје уметствене дјелне, те говори:

«О пееме моје јадна спрочаде,  
 Децо жила мојих лета млада,  
 Тело' дугу да са неба свучем.  
 Дугом шарном да ево вас обучем,  
 Да накитим ејајина звездама,  
 Да обасјам сунчаним лучама  
 Дуга блда, па се изгубила,  
 Звезде сјале па су и преграле,  
 А свучице оно отрејало  
 И оно је са неба ми пало.  
 Све нестале нити вам дати еправда  
 У траљани отац вас оставља!»

Ја не памтим да сам шта љенше читао у српској литератури. па и у свјетској о истом предмету, и тврдо сам увјерен, да Бранко није ништа друго написао, до ове дубоке и сентименталне pjesме, могао би сјидо погледати у ови, како вели г. Вуловић, ма којеу свјетском pjesнику.

Ова pjesма је узор лирике; у њој јасно сваки види и чуствује страх младости пред смрћу, страх млада оца за своју ћетину, коју тако планенито дубљах, да их је хтпо небесним свјетилима уресити, да их обесирти, — али прва смрт смета му, па се боји да та сирочад не погину од злих људи, од „запјех глагостивја.“

У колико памтим, г. Костић налази у овој дивној, могу рећи, и ненадмашној pjesми, да Бранко сам одјељује своју поезију — своју „сиротну ћетину“, осуђујући је, да будне вјешто у „траљама“. Ја се г. К., нимало у томе не слажем с Вама, особито примлајући у обзир то, да Бранко, као сваки pjesник, пишући своје производе налазио се у њеком ненормалном стању, и сваки пут та ненормалност појављивала се у разном степену, зато у pjesмама свјетске извјешности и налазио њеке контрасте у осуди себе самога: час вјерују у своју бесмртну музу, час очајавашу не вјерујући у њу — то исто можемо видјети код Пушкиња, код Байрона, код Шилера и др.

(Наставак се.)

## У С К О К Ј А Н К О.

Приповијетка из црногорског живота.

VII.

(Наставак.)

Кад момче прекиде, осталоше као иза pjesме, мадо енуздени. Сити а разригани стадоше поетари кувајти, па змихрају у срдара не ће ли их понудити да лијежу; Он се томе не стављаше, јер му памет не бјеше дома: у трио калу на затио, чибук загризао, па одбја димове њеко облаке. Но домаћинца му, встиха ће:

„Пејо, људи су подријемали, а и уморни су богме!“  
Он се трже из својих мисли, да кар да надонади што их је дотле батало, отаде да замече наду. Оно дође, троје момчица п одазва му се нештр, па бетади срцадије му шалу са зијењањем. Најзад он ће, пошто се мало узобилу:

„Е па да лијежемо! . . . Жењете! камо сте, простријте!“

Наста мало метежи и граје, док се прострије п док легаше, па од једном утони говор а започе хрњање. Ома два дјетића, легавиши један поред другог, не хрчаху но нискаху и то па звијену, као да се тако бјежу погодили. Јока потичући огањ, смјијаше се томе. Срдара, измакупувши се зовну је, а дјетиво посла к рањенику. Домаћинца му се примаче, те почеше шпалатом да се разговарају о доврљим потребама што их пад доноси.

Стана отиде к рањеноме момку.

„Јанко! треба ли ти што?“ започе ова.

„Не треба. Фала ти!“

„А дрјесма ли ти се?“

„Ја сам мало посиао . . . Легоме ли људи?“

„Еве сад!“ одговори пура и сједас.

„Ја пиједнога не познајем . . . Да, једнога знам!“

„Он ми је ујак рођени, онај постари човек!“ рече пура с некијем попомом.

„Лијен човек!“ прихвати он.

„Ова два момка, ово су ми рођаци, по теткама!“

„Лијени момци!“ опет ће он.

Пура сад каза редом по имену свакога. Каза свакоме род и постобину и што је пначе о коме знала.

Јанко је рожаше и гледаше ваљљиво.

Зарумевшасе се бјеше од рада и огања, здрава, чила, а овако у присјењу, бјеше сушта противност његова.

Сад, запешена и опа својим прчањем, гледаше га, и весилећи о томе, око у око.

Кад шће да му помене Озриниша, присјети се сине. „Дјевојко ја и заборавих да ти предам!“ рече вадећи је из пасас.

„Шта то?“

„Васиошну, не знам ни ја,“ рече ова мало чудним гласом а предаде му је.

Јанко изуче наслак руке испод покрпата и прихвати и оди једнак. Очи му синухе од радости.

„А, сада ми! Фала и теби!“ рече и диже благодарни поглед на дјевојку. Али поглед му не срете никога, јер Стана одмах изађе.

„Ну, шта ради, спи ли?“ зашита срдара крер.

„Не спава, али не треба му ништа . . . Ја сам уморна, не могу више!“

„Лези дијете!“ рече он.

„Чуда ли је понекад!“ пријети лагано мати јој.

„Осорпа, брате, камо дилгоказа!“

„Нека жењо!“ прекиде је срдара. „Цевоља јој је, бога ми! Од сабаза: сјела ни починуда није . . . А милли ли да се у себи не гризе и због . . .!“ срдара не доврши, по се, без невоље, накашља.

Жена му уздахну дубоко, па му се загледа у очи.

„Шта си науино? Једно или друго, чојесе! Вијело или прио . . . Ред је, бога ми, да се томе краја дође!“ започе она.

Срдара се не шће даље о томе, но се најбо да се дигне.

Она га повуче за skut, па се одлучно загледа у њ.

„Каш се, жењо, није ми мило о томе разговорно водити, но нас вајскози!“

„Ни мени не би мило било, ни ноћас, ни сјутра, Пејо, ама . . .“

„Вре умукни и ајд лези!“ срдара ће осорно.

Јока се објема рукама узхвати за косе, а сузе јој брзинуше потоком.

Њему се рожали.

„Ама жењо, богом те кумим, што ти је ноћас? Није ли ти те стид да луду чују?“

„Пејо! Пејо!“ кликоваше ова тихо кроз плач, „откљони срамоту од нас!“

„Ама што ћу ја, де!“ попусти он.

„Проговори с њим! Будите на чисто! Нека се огање, јер прилике није!“

„Да му ја то речем, у кући мојој, о крспом ми пшмену!“

„Онда, заондан, — кад видиш згоду!“

„Па а... ако западјене он... видјемо!“

„Ма ти, кан-да, не разумјеш куд он гађа?“

Сердар извади чибук из уста па је погледа, мало зачушен.

Јока скочи да потакне огањ, ваљда да се увјери спавају ли сви, а у исто вријеме да јој шламен освјетли лице домаћиново.

Затим се хитро поврну, чућу пред њим, кад пред исловједником, наслони лакат на кољено, а руком заклопи уста, на заноче:

„Дошла је к мени Стамена Миркова, таман данас око подне, кад ти оно пође у село. Ја, богме, бјех у највећем послу, као што знаш. Дошла па сјела, па отуд, одовуд, шн куле, на више, на медене колачиће, сваку зашпија у мед... Фала богу — мислим у себи — шта је овај данас, а ја немам кад ни да се прекртим. Знаш ја њу; знам да је преподобула од кад је настала, ама данас ми се увија мимо реда. Ово јој није баш неке! Мислим ја... Говори, говори, а све навише говор на Стану: како је прикладна, душо моја, како јој је већ ред мијењати домом, и шта ти ја знам... Најзад ћу ја: опрости, Стамена, жива била! Ама сам у цисту видиш...“

„Опрости и ти, јавна била, ама казуј ако пшаш што у крање, јер, како виђо, не мислим ирају доћи!“ пренеде је сердар, смијући се.

„Стрп се, чоче, тућеш све... Е, дакле што оно рекох? Да, е... — моја Јошине, — поче ти она — имала бих нешто на само с тобом да прозборим! — Дођи други пут, кад узимам кад; ја мним није ништа зло, а није ни хитно. — Зло није, фала да је Богу, али јест хитно. — Стаке наша, баш она мени ће: па ајде, мало, по вољи јој! — Извојсмо у авлију. Она шће да сједи, као по тешаву да се прлачмо. — Богме, ја немам кад, Стамена, но реци што мнш! — Јошине моја, ти знаш да сам ти увијек добра жељела, на бих рада да ме послушаш, за своје добро. — Говори! говори, шта је! — Богме, ево шта је: човјек ти поручује по мени, за Стану! — Који човјек? — Мираш Цуца, добар, лош... — Па зашто

да по теби он поручује? рекох ја, на се прекрстих од чуда. — Ма ето, жено, ти се једни, а нећеш да ме чујеш до краја! — Не једим се ја! — Мираш је брат, — ако не знаш, покојног барјактара Радоја!... — Ма знам ја то све, женска главо, што солиш море! Бог с тобом, друго, та јесам ли ја мати Станина! Што да ти мени причаш што на памет умјем... — Ето, ето, опет се једни, — рече она, на рашпри руке као да ме загрн. Ја јој се измаох. Она избуљачи очи, па додаде: ти мнши е љу ти стару пјесму. Није. Друга је! — Мираш не иште Стану за Радојева сина, но за свега!“

„Ја се, Пејо, прекрстих два пута, кад чух што Стамена рече!“

Јока се пред Пејом прекрсти два пута. И сердар, у највећему чуду, извади чибук из уста, на то исто учини.

„Шта би, жено? Шта рече?“

„Ето, бога ми, то! Мираш Цуца иште Стану за сина своје. То ти је поручи, а он ће, зар, главом то сјутра... Ја обрнух Стамени пшети, па у кућу. Она ме, у раздоју, закле Млауном да теби кажем!“

„А да, губаза да убретак љубав!“ поче сердар љутито. „Ја пшаш да увесрећим своје дијете, само да вјеру не погазим, а он, брат рођени Радојев... Ама не ће, божија му вјера!“

„А зај син му, мало је болш, веле, од Кићуна. Но он... тобож... да се не прекида, што је божијим вијетом свезано, хоће Стану у свој дом. А и одјелен је од свјетла...“

„Сва ја разумјем боље здравцу вечерашњу!“ примјети сердар.

„А сутрашњу ћеш још боље!“

„Идај мене!“ викну сердар, расрђен.

Она се препеде и обаврије се.

„Српак, српак је, војо! Бог зна што је за боље!... Пуети нека он запољене. Ако ћеш ја љу га баш навести да запољене пред људима... Па пошто искаже све, лако ћемо се ми извадити, и с образом ћемо пићи!“

Сердар се мало промисли.

У то и први кочот зајеваше.

„Ајде да се почива!“ рећи ће он дижући се, на настави:

„Добро си река; Бог зна што је за боље. Нови дш, нова мисао... Виђећемо!“

(Наставиће се.)

С. М.

## Оковани Прометеј.

ЕСХИЛОВА ТРАГЕДИЈА.

По Волцогену.

Поербло

Филип Ј. Ковачевић.

(Наставак.)

Прометеј.

(Послије кратке почивке.)

Не мислите са прокса, јиди:  
Малодујца, да мучим; тек једна

Меса ми се по памети вије:  
Кодно с'м аласталин; а ко је  
Боговина новим поклонно  
Њина добра, осим мене? Ала

Достао том; не могу нам рећи.  
Што не знате. Разумите само,  
Колна је песрећа за смртне,  
Што сам људе мудрим учинио  
И жртво их од сва избодио.  
То не држим уворбом за људе,  
Но михотну мојом према њима.  
Слјепи су код очију били  
И код ума глупи; као снове  
Без икаква реда и разума  
Дуго вријеме све су шрететали:  
Тешерица и камених кућа  
Вистрина им непозната б'јаше.  
Гео мрави у подземне рупе  
Становаху; не разазиваху  
Ни прољеће, ни јесен, ни зиму.  
Свана рад им бесмисао бјаше,  
Док их нисам научио како  
И љазе и заглаз звезде;  
Вржења им зналоште показао,  
И писана тајну, и пањово, —  
Ка' брижу им тајку муза дао.  
За њихову службу књигне сам  
У јарнове упрогао, да им  
Вуку терет; које у дјмове  
Увео им; на лађама први  
Отворио једра и казао  
Како дрва преко мора плове. —  
И ја, који толике вјештине  
За људе сам измислио, тужан  
Не знам себи срестна, ни лијека,  
Да ме оних окова ошрете!

#### Прва Океанида.

Зло велико ти пољности! Дух ти  
Смучен блуди, као рђав ђекар;  
У бди се твојој закопао,  
Па ти опет помоћ не може.

#### Прометеј.

О спуните доде и од чуда  
Морате се запамтити, какве  
Још вјештине и путе провађох!  
Кад се љаше когод разаболети,  
Тад помање срества ни лијека,  
Ни мозема ни другог пића, —  
Осудница свакоје помоћи —  
И на пречац умираху, док им  
Сасвах пића смјешу не показах,  
Од којихех болестито бјеше.  
И врачарку вјештину им дадох,  
Научи' их из снова будућност  
Проричати. — Тајни глас судбине  
И тражина збрку познадоше;  
Извијеба' их гатати по лету  
Шарокрилах тица: шта им значи  
Онај д'јевн, а шта онај десни —  
Пријатељство, ја непријатељство.  
По обанку и боји пријева,  
По разијеру жути и гривања,  
По добљни бедра и повора,  
Од мене су људи научили  
Претказиват, што се може збити.  
Ко се може повалити, да је  
Прије мене познало добро,  
Што је људима у земљи свеприто:  
Гуду, гвожђе и сребро и злато!  
Нико, наво да лако. — У кратво:  
Човјечнства вјештине су дјело  
Прометеја.

#### Прва Океанида.

О мани се тога!

А за своје јаде и повоље  
Мисли. Ја бих водати се могла,  
Једна сила, као Зеусова.  
Ових би те избавила мука.

#### Прометеј.

То Моира, те управља судбом,  
Још не хоће. Док окови прену,  
Стотструку ћу још претрпјет тугу.  
Ако нужно, како је сабјина  
Према теби сваколика мудрост!

#### Друга Океанида.

Ко управља са кривом нужде?

#### Прометеј.

Осветнице Мојре Ерипе.

#### Друга Океанида.

И ни Зеус од њих није јачи?

#### Прометеј.

Ни он своју судбу избјећ не ће.

#### Прва Океанида.

Зар му судба није вјечно царство?

#### Прометеј.

То не питај; јер не смјећш знати.

#### Друга Океанида.

Кавка страшна то би тајна била?

#### Прометеј.

Њу ти морам премузати; јербо  
Ова тајна досаде није јавна,  
Ја се могу избавити мука.

#### Прва Океанида.

О никада несмогућем Зеусу  
Ја се не ћу сподобати, никад  
Заборацит пријатељ на жртву  
Боговама бикове. Ејјечи  
Оплетене нагда аборт не ћу;  
Једну миса' хранићу и никад  
Та ми не ће са ума паунити:  
Само онај, који својим жићем  
У чудама путује, срећан је;  
Искоје даје ту је и радости.  
Ма гледају тебе, Прометеју,  
Својим срцима и новозим  
То приноси Боговама велики  
Љубављу се људком поновити,  
Сва од страха и ужаса трнем.

#### Друга Океанида.

Таштје љубав! Тај савјани народ  
Ејјела дана, слаб, слјејен, околан,  
Нипје кадар помоћ да те спасе!  
Што је божи воља одређала,  
То уи људи превратит не може.  
Јо, с роговица бика на глави, подсораном халином  
и расути косама, ступа жистно на позорницу  
као да бјеше из кога.

#### Јо.

Кавка је то земља? какав народ?  
И во је тај, у јазбини овој  
Те га видим лицем окољана?  
Каквога еп заочни за ријечио?  
Бе сам дошла, несретница, какла!  
Јао мени, јао! И опета  
Страх ме фата по уда' о, тамо!  
Где Аргону славу! Јао! Помоћ!  
Силасеја жетовних очију  
На мене се упрла. А јао! —  
Ни земља му кости примаје не ће!  
Изапиа из дубине, на ме  
Жалосницу тамо амо гони!  
Но спира ли на дријемек свира?  
И како ме тражнице воде?  
Кавни сам ти гривјех поципила,  
О Кронјде, да ме таквом србром  
И ужасом подуђеду гоним!  
Гром из моје гјеме! у пропаст,

У дубино ваза удави ме!  
О, паклони ухо мојој мозги  
Избави ме задугала б'јега,  
Јер иначе мојих невоља  
Нигда нећу прокрчити пута!

Прва Океанида.

Познајеш ли глас рогате жене?

Прометеј.

Врло добро. Инакова то је  
Бер несретна, коју је љубављу  
Распалио Zeus, а сада  
Херина је страшна гони срџба.

Јо.

Како мога познајеш бабајка? —  
Сиротици кажи, сиротнице!  
И који си ти? на који начин  
Знам за моје боји? о зајеста  
Казао си право: божијести  
Ужаси су, који су ме стигли,  
И који ме ошњем манитости  
Ради Хере богиње прогоне.  
С њене срџбе ја сам дошао овђе  
Жалосница. О несретни, тужни,  
Које такви бич судбино вије! . . .  
Но кажи ми, колико ми је још  
Простаје мука и има ли  
Каквог средства, да се од њих спасем?

Друга Океанида.

О кажи јој тужној, ако знадеш!

Прометеј.

Све што желиш, казаћу ти право,  
Обој и бистро, без заговатања  
Ка' што треба крај пријатеља:  
Ватроносад ја сам, Прометео.

Јо.

О пијезог повјезанства питате,  
Прометеју несретни како си  
И ти ових допаљу мука?

Прометј.

Мало прије сво сам изјадно.

Јо.

А мозгу ми — зар и њу одбијаш?

Прометеј.

Што захт'јеваш? збори — све ћеш чути.

Јо.

Кажи, ко те овђе окувао?

Прометеј.

Zeus хтјде, Хеајјист пврхни.

Јо.

Чеса ради, с којега аличина?

Прометеј.

Не — доста је — ја не могу више!

Јо.

То ми онда кажи несретници  
Циљс вудље, коју вр'јеме носе?

Прометеј.

Боље ти је не знати, но знати.

Јо.

Шта ми тајшн ово, што већ трини?

Прометеј.

Ја ти у то често не завидим.

Јо.

Што отежеш, да ми све не кажем?

Прометеј.

Све ћу радо; тек те страпат нећу.

Јо.

Не брњи се за све више, него  
Што је мени драго!

Прометеј.

Онда слушај!

Друга Океанида.

Стој! да жељу и нама испуни!  
Да судбину њоју саслушамо,  
Па када нам своју прошлост каже,  
Нека онда будувност дознаде.

Прометеј.

Има разло, чедо. Испуни им  
Ову жељу! То су твоје тетке.  
А трудн се сами нахрађују,  
Кад из очи своју слушалаца  
Сажаљење тече, да из срџа  
Ту, ујући несрећу оплаче.

Јо.

Ја вас тако морам послушати.  
Чујте дакле, за што ме питате,  
Моју судбу, студио спомињати,  
Овај олуј небесна, који ме  
Пуну јада и невоље гони!  
Сваку ноћ ми на сан долазаше  
Нека слика у моју ложницу,  
На ласкаво: — о сретна девојко —

Говораше — зашто да останеш  
Тако дуго невина? Удаба  
Два оцјена тебе чека! Zeus  
За тебе је очима завео  
И љубављу жели да се с тобом  
Сајезлини. Немој немишљават  
Нотње снови, но хитај у Јорну,  
На торове твога родитеља,  
Па му кажи што је и како је.  
Тако ми твои несретници  
Свако вече нападаху, док се  
Не угуђих и оду не казах.  
Три си вођа у Пит и Додоно

Пославаше многе, да питају,  
Шта богова милост о том суди?  
Ма гласови тамни, заговетни  
Од свијех вам стигонне храмова.  
На пошљетку Инах отворено  
Запов'једи, да ме изан куће  
У најдаље крајеве свијета  
Оберају; иначе би Zeus  
Прогрмио на њ, и синове му.  
Горком тугом он то мора рећи,  
Горком ту омрех ја утећи.  
Одмах затич на глави ми рози  
Порастоме — помјерах намеку.  
Јер гоњена ошњем сузудности  
По путања врњих, непознатих  
Све се журим пут Лермесих висога,  
Бје Кернејски вази завијају.  
Неми пастир окорела срџа,  
Сви стооки земље Арго, мене  
Осузда гони. — Ма и њему тонна  
И ненајна судба диже живот; —  
Моје дуги бич богиње Хера  
Полуђелу од земље до земље.  
Сад знаш моје јаде, а остао  
Тв ми кажи, ма због сажаљења  
Немој јакнат ни парати; јербо  
Од свих љуцких зала лагати је  
Зло највање и најсрамотиње.

Друга Океанида.

Јао, јао! Никад не по надах  
Такве грозне чути догађаје!  
Пронаст, боли, дуворези андр  
У моје се срџе задјиве!



непажљиво, оно је неспособно за примање; јер ће више шакње не може бити говора ни о примању.

Тај је разлог довољан, да се овђе зауставимо на непажњу, мајку непријавља.

Непажња постаје отуда, што на нас дјелује са свим други унецаји баш у оно вријеме кад смо вољали обратити пажњу чему другомо. Разне условне, бојазни, фантазије и др. заклетви су душмани пажње. Те смјетње су код неких људи до тога степену развијене, да су се оне код њих удамале као неки обичај; код других су осећале само снагу, да оне, који су им подизали, и при најбољој вољи нису у стању давати на исту ствар ни минутку једну. Та душевна слабост доде се расејава; о ст; она ипак пажњу подијели на више предмета, па зато иста ослаби и понини.

Да ту мању у нама ћеде искористимо, морамо и противу ње, као противу омаловажења, у противном правцу дјеловати. У то вме ви постављамо њедеде законе:

1. Не тражите од ћеде никакве пажње у стварима, које су над домаћом њихова примања.

2. Ако и мислите да дијете разумије неку ствар из вапеге предмета, треба да се добро на њавет узмете, је ли каква таква ствар нему у мозак скарела, може ли оно бити помњиво на користи, које му од ње потичу, може ли оно довести у везу са другим стварима из вапеге предмета, већима и тежима. Не обратите ли на то пажњу, онда је узалудно изпрезаве и вапе и вапеге питоња; не ћеде ишта жељених резултат поставити.

3. Увјерите ли се, да је душа ћеде са другим преставама забављана, а не онима те на ствар спадују, настојте, да је ослободите од њих, да их ископате.

4. Ако знате, да је којулу ћедеу већ као обичај пуштават слободан полет својим мислима и фантазијама, гледајте да

и њих искористите. Ту вам може најбоље паи предмет помоћи. Кратки, али разумљиви говори, у бојима и живим преставама, заветите ћеде у вап предмет тако, да њене убодјачене мисли и фантазије избудо сваку вредност код њеде и замишљивост вапеге науке.

5. Не наговорите од ћеде, особито ако су још људи, да зар стање своје пажњу на концилцирање престаје и мисли. Пажњу треба повострати преје претим предметима: ћеда ваља највише да приме елементарне ствари, али тек онда да се уведу у састављене комбинације.

6. Не сузите пажњу по одговору ћеде; јер дајете може бити и пажњиво, а онег да се не унаје заразити. По цртама на његовога лицу, по држању и присутности његова дуза, лако вам је погодити, је ли паживо или није.

7. Не свргните ишта с ума, да се паживо а обраћа само ја оно, што се разумије. Будите за то разумљивим вашим питоњима, пажње вам је циљни труд узалудан.

8. Не дунтајте жеде, да аборе брао; научите их да буду обди и бистри у свијани изражава. Ако се дијете приваке, да говори поштно и ласљиво о вапегу предмету, оно ће му, разумије се, мање пажње поклањати.

9. Омилате вап предмет њацма, па не водите никакву бригу о њиховој пажњи. Сама љубав к предмету укљача од ћеде сваку свадност.

То је све, што смо шћола казати.

Посудимо ли се свадно овиј антидетом противу распадности, онда ћемо мирном духом гледајте, како скарјена плод вапеге труда; ип ћеде моћи поноси казати: Па ш су у њакова најживи, помљиви и орезни.

(Наташа се.)

NACIONALNA  
PRILOG ZA OTEČAKU CRNE GORE  
CRNE GORE, DURDE  
GRNOVIĆ  
ПРИЛОЖИ ЗА ОТЕЧАКУ ЦРНЕ ГОРЕ.  
ПИСМО ВЛАДИКЕ ДАНИЛА И МИХАИЛА.

Кад је цар руски Петар вољки заратио са турском, годино 1712, онда је био послан у Црну Гору Милорадовић, са Лукичићем, да позове Црногорце и околине Црну Гору зарити да се и они дијку противу Турака. Црна Гора зарити противу Турске као руста словеница. На позив владике Данила и Милорадовића подигоше се противу Турака и еригододуа племени: Нишњини, Граховљани, Нањани и др., а такође дијачу се и многи Ђокани. Од навале турске многи су хришћани морали остављати своје куће те бјежати у Црну Гору. Неки од тих прелазача, немоје свршетка рата, вратили су се на своја ошњата, а неки су остали и инстанци се ставило у Црну Гору, и неоправане се на своја старосједишта, ја навох једну записку владике Данила коју овђе саопштавам. Ова записка писата је 20 фебруара 1717 године.

„Нишњини који се разорише и не повратиле на своје домове от рати Московске:

Прво Вукота Илијевић, Милутић војводе Вуканила; Никола Ивановић; Тивраљ Јоанови; Драгуо Миретињ; Јоан Расадић; Васо Маркови; Михат Еденирови; Милош Андријасеви; Алекса Продановић; Андриа Вуканинови; Станое Павлов; Лука Лечини; Драгутињ Милутинови; Радоу Ливеровић; Тивраљ Шћепановић; Јоко Вукотињ; Јоан Вујдинови; Вуканићи Ђеранић; Диттар Шаран; Воиш Дамњанови; Воиш Криловић; Мато Јоановић; Мато Драгутинови; Вуш Јањина.

При овоме списку имена налази се приписано јошт едеде;

„И ја поњ Буру, син војводе Вукоте Павићевића, о вмема више и прије реченима Нишњина узасмо и приписмо о наше руке, из руке владике Данила, цекинах тридесет и

пет, пошрно придесте ја пет, — од царскога жалованија; — двадесет да раздишмо сиротици разореној; а нами старима нетрпадеств, а биће подписано од попа Бура и от Милутиња војводиња ниху рукоме.

И ја поњ Буру подишесмо својом рукоме; и ја Милутић војводе Вуканила писнаста својом рукоме.

Ђе су се маселија у Црну Гору они Нишњини ја вијесам расписано, али највише има Црногораца који то знаду, а такође знати ће млади још и данас ко год од вишопоментуријех ошњина.

На немоје листу, па којулу је записано вишоприведепо, падази се приписано јошт и ово:

„Оришеско Нишњини Драгутињ Петровић мажарио 1. — Теку Драговицу из Валпаих и Дуки Лучиној из Драго вољих мажарио 2.

Грахово:  
Стануу Новому Мажарињих 10 на сав ошаднике.“ —

Марко Драговић.

И С П Р А В К А.

У 9. броју „Зете“ при свршетку чланка „Озовани Промето“, при етаком:

„Ко је невог скитлар уграбо 14“  
треба ставити у уста Прометеју још ова два:

Он је мене ипак требовати,  
Небескиа господар — да јачаји — и т. д.

Можли, да се исправн.